

På grundval av det här anförda hemställer vi,
 att riksdagen måtte besluta att ämnesbenämningen »religionskunskap» utbytes mot benämningen »kristendomskunskap» i gymnasium och fackskola.

Stockholm den 12 november 1964

Carl Eric Hedin

Emil Elmwall

Arvid Nilsson

Tage Magnusson

i Lönsboda

i Borås

Ernst V. Staxäng

Hans Nordgren

Axel Landgren

James I. A. Dickson

Stina Gunne

David Svenungsson

Nr 1059

Av herr **Hedlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 171, angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m.*

(Lika lydande med motion nr 849 i Första kammaren)

Mot bakgrunden av den expansion av utbildningsväsendet som äger rum och som måste bli än mer markerad framöver, om de olika produktionsfaktorerna skall kunna utnyttjas i största möjliga utsträckning och framåtskridandet skall bli maximalt, är det givetvis av vikt att utbildningens mål och medel blir föremål för noggrann prövning. Den obligatoriska grundutbildningen har ju nyligen genom riksdagens beslut om nioårig grundskola penetrerats, och i år har riksdagen alltså att draga upp riktlinjerna för två väsentliga delar av den gymnasiala utbildningen, nämligen den som ges vid gymnasier och fackskolor.

Det finns anledning beklaga, att utredningen beträffande den tredje grenen av gymnasieutbildningen, yrkesskoleutbildningen, inte påbörjats i sådan tid att även den i förevarande sammanhang kunde ha blivit föremål för beslut. Eftersom det emellertid inte är klart med den framtida yrkesutbildningen, bör riksdagen enligt vår mening inte nu binda sig beträffande organisationen av denna utbildning. Även om yrkesskoleutbildningen tillhör den gymnasiala utbildningssektorn och en integrering med gymnasiet och fackskolan därigenom kan vara naturlig, kan det hända att yrkesskoleberedningen kommer fram till andra ställningstaganden; därför har riksdagen i förevarande sammanhang inte någon anledning att närmare uttala sig om yrkesskolan.

Beträffande riktpunkten för den kvantitativa omfattningen av gymnasium och fackskola anför departementschefen, att i gymnasiet 1970 bör intagas 30 procent av årskullen och i fackskolan 20 procent. Det finns dock anledning tro att större del av årskullen än den förutsatta — 50 procent — 1970 kommer att efterfråga gymnasie- och fackskoleutbildning, och därför bör man vara beredd att bygga ut organisationen snabbare än vad departementschefen föreslår. GU räknar med en intagningsprocent för gymnasiet på 30—35 procent, och FU sätter motsvarande siffra för fackskola till 20—25 procent. Departementschefen inriktar sig sålunda på de båda utredningarnas minimisiffror. Enligt vår mening bör man emellertid som riktpunkt för 1970 uppställa de högre gränstal som förordas av respektive utredningar, varför sålunda en successiv utbyggnad av gymnasierna till en kapacitet om 35 procent och av fackskolorna till 25 procent bör eftersträvas.

I detta sammanhang är det angeläget understryka, att prognoser för det framtida lärarbehovet måste bygga på en realistisk bedömning av efterfrågan på utbildning. Samhället har att så långt möjligt anpassa sina ansträngningar efter det behovstryck som beräknas föreligga. I annan ordning bör därför den förstärkning av lärarutbildningen och vad i övrigt följer av en förhöjd kapacitet för gymnasie- och fackskoleorganisationen beslutas.

Vi vill också poängtera den vikt som måste tillmätas en flexibel utbildningsorganisation i ett dynamiskt samhälle, så att den lätt kan ändras såsom nya förhållanden kan kräva. Vi anser det därför angeläget att understryka den förhoppningen, att de intentioner i denna riktning som såväl GU som departementschefen ger uttryck åt skall kunna förverkligas.

En ledande princip för GU har varit att få en sådan spridning av gymnasieorterna, att elever oavsett bostadsort skall få så stora valmöjligheter som möjligt. Enligt vår mening måste alla ungdomar få likvärdiga förutsättningar att få den gymnasiala utbildning de önskar och har fallenhet för. Detta är en så viktig princip att strikta ekonomiska beräkningar inte får utgöra hinder. Avståndet till skolorten påverkar starkt valet av utbildning ovanpå den obligatoriska skolan. Detta är otillfredsställande både ur den enskildes och ur samhällets synpunkt. Decentralisering av skolenheterna bör ske så långt möjligt.

Folkhögskolans ställning i den framtida utbildningsorganisationen är oklar, varför det tidigare påtalade behovet av utredning kvarstår. För att det skall bli möjligt att närmare precisera dess ställning torde det dock vara nödvändigt att avvakta utbyggnaden av den gymnasiala utbildningen i övrigt. Såsom departementschefen framhåller kommer folkhögskolan f. ö. att under flera år framåt få ta emot elever med bara folkskola som teoretisk grundutbildning, och därför kommer den ännu en tid att ha den utbildande funktion som den f. n. har. Det blir anledning att återkomma till denna fråga, när det av departementschefen bebådade förslaget om statsbidrag till folkhögskolorna förelägges riksdagen.

Beträffande religionskunskapen noterar vi med tillfredsställelse, att departementschefen anslutit sig till den reservation, som Torsten Andersson och Folke Haldén anfört mot utredningsmajoritetens förslag. Religionskunskapen kommer därmed att stärkas utöver vad GU föreslagit. Enligt den föreliggande propositionen flyttas en del av det lärostoff i det nuvarande gymnasiet som ryms under kristendomsundervisningen till historieundervisningen, och mot detta har vi i och för sig intet att invända. Enligt vår mening finns anledning för riksdagen ett uttala att de kyrkohistoriska momenten måtte ges avsett utrymme inom ämnet historia. Garantier härför måste skapas. I timplanen för historieämnet bör sålunda föreskrivas, att totalt en halvtimme per vecka anslås för detta ändamål.

Reservationen i GU är enligt vår mening uttryck för ett minimikrav i fråga om religionskunskapen. Vi har alltså samma bedömning om den i propositionen föreslagna utformningen. Med den betydelse, som religionsorienteringen har för individen i vårt samhälle, finner vi det angeläget, att ämnet om möjligt beredes en starkare ställning i den gymnasiala undervisningen. Samtidigt ställer emellertid utvecklingen ökade krav i fråga om flera andra ämnen. En ytterligare förstärkning av timantalet för religionskunskapen är därför en besvärlig avvägningsfråga, som inte synes oss kunna lösas på grundvalen av det material, som hittills förebragts. Vi håller det emellertid för sannolikt, att en sådan möjlighet kan öppnas genom en särskild undersökning. Enligt vår mening bör Kungl. Maj:t skyndsamt förete en undersökning av möjligheterna för ytterligare förstärkning av religionskunskapens ställning i gymnasieundervisningen. Vi anser att såväl i grundskolan som i gymnasiet bör tyngdpunkten i religionsundervisningen ligga på undervisningen i kristendomskunskap. Vi hänvisar här till ett citat ur 1962 års beslut om grundskolan, vars innehåll bör appliceras även på den gymnasiala religionsundervisningen: »Kunskap om kristendomen är nödvändig för förståelsen av västerlandets kultur- och samhällsliv, såväl i gångna tider som i nutiden. Skolans religionsundervisning måste därför i vår kulturmiljö i första hand vara en undervisning om kristendomen: de bibliska skrifternas innehåll, kristendomens historia och samfundsformer samt kristen trosuppfattning och etik.»

Klassernas storlek är en viktig sak; givetvis måste man eftersträva att största möjliga effektivitet i undervisningen uppnås, och mot den bakgrunden kan kritik riktas mot att departementschefen sätter delningstalet så högt som 30. När man tar ställning till denna fråga, måste man dock givetvis beakta de ekonomiska konsekvenser, som ett sänkt delningstal medför, men framför allt måste man ta hänsyn till lärartillgången, och med tanke på både den brist på lärare som f. n. råder och den ökade efterfrågan på lärare som det expanderande utbildningsväsendet ställer framöver måste vi konstatera, att det inte nu finns förutsättningar för ett krav på ett lägre delningstal. I detta sammanhang bör också utbildningsorganisationens volym

beaktas, och enligt vår mening måste prioritet ges åt strävandena att få till stånd gymnasial utbildning på alla de orter som kan anses ha förutsättningar för sådan. Givetvis är det av vikt att utbildningen av lärare inriktas både på att tillgodose detta sistnämnda önskemål och på att möjliggöra mindre klassenheter, men då har man också att ta grundskolans förhållande i beaktande.

Huvudmän för såväl fackskola som gymnasium blir enligt förslaget kommunerna. Starka skäl talar för denna lösning av huvudmannaskapet. Förutsättningen är dock givetvis att staten bidrager till kostnaderna, och departementschefen föreslår, att statsbidraget skall utgå med 100 procent av de faktiska kostnaderna för löner till skolledare och lärare. Omfattningen och utformningen av statlig bidragsgivning till det kommunala skolväsendet måste emellertid ses som ett led i frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Denna fråga blev inte föremål för prövning i samband med utredningen om kommunal skatteutjämning, och enligt vår mening funnes det anledning att i förevarande sammanhang påkalla att den särskilt utreds. De av statliga beslut beroende utgiftsstegringarna för kommunerna — nu sålunda också för gymnasierna — gör det angeläget med en samlad utredning av frågan om kostnadsfördelning mellan stat och kommun.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 171 måtte besluta

I. att med justering av Kungl. Maj:ts förslag den kvantitativa utvecklingen av undervisningen inriktas på en kapacitet år 1970 av 35 procent av en årskull i gymnasiet och 25 procent i fackskola,

II. att 0,5 veckotimme inom historieundervisningen anslås för undervisning i kyrkohistoria,

III. att hos Kungl. Maj:t begära skyndsamt undersökning av möjligheterna till ytterligare förstärkning av religionskunskapens ställning i den gymnasiala undervisningen,

IV. att minimiantalet för grupp skall vara fem; samt att riksdagen i övrigt beaktar vad i motionen anförts.

Stockholm den 12 november 1964

Gunnar Hedlund

Per Svensson

Lars Eliasson

i Stenkyrka

i Sundborn